

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expositio mysteriorum misse et verus modus rite celebrandi

Guilelmus <de Gouda>

Dauentrie, 1504

Supplices

urn:nbn:de:hbz:466:1-31233

figuratut penultimum verbum quod dicitur in cruce scz Consummatus est. id est tibi patri offero totum opus obedientie et passionis mee pro salute generis humani et me ipsum. Supra que ppicio acere/no vultu respicere digneris et accepta habere sicut accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti Abel et sacrificiuz patriarche nostri Abrahe et quod obrulit tibi summus sacerdos tuus Melchisedech sanctum sacrificiū inmaculatā hostiam.

¶ Supplices

Vic sacerdos deuote inclinet se et oret cancellatis manibus ante pectus. Vic em hircus emissarius mittebatur liber in desertum per manum nunciū. id est angeli in celum. Et etiam instar Aaron precatur super cornua altaris innitens altari extendēs manus sacerdos quasi ipso facto dicat Obsecramus te supplicis per crucem et passionē quam sustinuisti in cruce expansis manibus Et inclinatio deuota significat qd Iesus morti appropinquans incepit deprimere oculos et pallescere et nigrescere nec habens vbi caput suum miseris sellum. et spinea corona et sanguine in crinibus capitis congelato grauatum inclinaret nisi supra pectus suum offerens seipso patri pro peccatoribus.

Supplices te rogamus omnipotens deus iube hec perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum in conspectu diuine maiestatis tue: vt quotquot ex hac altaris participatione sanctificantur suscipere misericorditer digneris. Osculare altare ad dexteram partē sacrosanctum filiū tui corpus.

Hec crux fit in memoria passionum quas passus est in toto corpore quasi clamans illud pphete. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor meus sicut dolor vester. Et ergo prius sit septimum verbum Consummatus est. id est tibi patri offero totū corpus obedientie et passionis mee pro salute generis humani. et hoc est fasciculus mirre dilecti mei inter ybera mea comorabitur.

Et sanguinem sumplerimus Hec secunda crux que dicitur sup sanguine notat sanguinem effusum et corpus torridum relictum. vt dicit Gregorius. Cuius corpus sanctissimū in ara crucis torridum et sic inclinato capite clamans voce magna et rauca lachrymando protulit septimum verbum scz Pater in manus tuas comendo spiritum meū et hoc dicens expirauit. Vic intime perpende quantā sustinuit penam dum nobilissima anima eius a suo amantissimo atq; tenerrimo corpore separabatur. Omni benedictione celesti et gratia repleamur per eundem christum dñm nostrum.

Tercia vero crux que fit sup illo verbo benedictione. et facit in faciem suam sacerdos. notare potest titulum scriptū super caput Iesu Iesus nazarenus rex iudeorum. hunc titulum triumphalem diabolus

maxime perborascit. ergo munimus nos ea in facie contra diabolum
Ne mento etiam domine famulorum famularumque tuarum qui
nos precesserunt cum signo fidei et dormiunt in somno pacis)

Memoria mortuorum genitui. id est parentum et consanguineorum.
datui quorum stipendia visis. Acculatiui. id est iniuriosorum. vocatiui. id est illorum pro quibus rogatus es. Ablatiui. id est pro omnibus fidelibus defunctis. Etiam pro illis qui tibi confessi sunt

Hic fit silentium. et significat christum mortuum in cruce pendentem. sed eius anima ad limbum descendit patrum. et ergo rogamus: ut nunc dignetur descendere ad purgatorium inde animas liberando sicut tunc animas de limbo liberauit dicens

Ipsis domine et omnibus in christo quiescentibus locum refrigerii lucis et pacis ut indulgeas deprecamur per eundem christum dominum nostrum

Unde pectus cum exaltatione vocis et suspirio dicens. Nobis.

Et significat quod centurio et iudei plurimi percutientes pectora sua timuerunt valde. audientes quod Iesus moriens clamauit. et videntes. quod ex latere domini perforato a Longino cum lancea sanguis et aqua effluerunt miraculose. quod sol obscuratus est a sexta hora usque ad nonam quod terra mota est et tremuit. quod velum templi scissum est etc. Petre scissus sunt ex motu terre Quibus sacerdos se reformans recognoscit se peccatorem dicens. Nobis qui pro aliis intercessimus cum tamen nos magis hac indigeamus gratia. Hebreorum quod. Quemadmodum pro aliis. ita pro se et pro peccatis offerre debet: Et licet omni tempore debeamus ex toto corde nos peccatores recognoscere. precipue tamen in sacrificio misse cum in remissionem peccatorum hoc sacrosanctum celebrat mysterium dicendo ex intimo cordis. heu. heu. heu. quod anima mea non compungitur pro peccatis pro quibus necesse fuit lancea vulnerari latus tuum o iesu. et violari clavis manus tuas et pedes. heu quod non lachrymatur amaritudine spiritus meus. et cum tu deus meus pro me potatus fueris amaritudine fellis Nobis Quos precoribus famulis tuis de multitudine miserationum tuarum sperantibus pacem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis apostolis et martyribus cum Joanne. Stephano. Marthe. Barnaba. Ignatio. Alexandro. Marcellino. Petro. felicitate. Perpetua. Agatha. Lucia. Agnete. Cecilia. Anastasia et cum omnibus sanctis tuis Intra quorum nos consortium non est maior metiri. sed venie quoniam sumus largitor adimite per christum dominum nostrum.

Et non respondet hic ab homine astante Amen neque in toto canone quod similiter creditur quod ab angelis circumstantibus responderetur Amen

Per quem hec. Hec est totius canonis conclusio. Et innuitur in his octo crucibus epilogus totius passionis domini nostri iesu christi.

Per quem hec omnia semper bona creas sanctificas

Hec crux norat crucifixionem factam hora tertia linguis iudeorum
clamantium. Tolle tolle, crucifige eum, dum stetit coram pylato et to-
ta cohorte, indutus veste purpurarum corona spinosa in capite etc.

Unificas Hec crux significat crucifixionem
factam hora sexta, cum eleuatus fuit in cruce in eam affixus.

Benedicis Hec tertia crux significat crucifixio-
nem hora nona, in cruce factam.

Et prestas nobis Hic flexis genibus coniunctis manibus
adora eum. Petas licentiam quod audeas eum tangere. Et cogita
quod Joannes baptista (quo non surrexit maior inter natos mulierum)
contremuit et non audebat tangere sanctum dei verticem. Et deponere
corporale de calice. Per ipsum. Quia crucifixio facta est spacio trium
horarum quo vixit in cruce, ideo subsequenter fiunt hi tres cruces.

(Cum ipse sit in ipso) fuit enim continue illis tribus horis in
maximo cruciatu, et in multa effusione sanguinis sustentatus clavis
manuum et pedum, quibus totum corpus innitebatur, et sic continue
dilacerabantur vulnerum foramina.

Hic nota cum quan-
to tormento in cruce tribus pependit horis. Est tibi pater omnipotens/
ti in unitate spiritus sancti omnis honor et gloria.

Iste due ultime cruces signant sanguinem et aquam de corde Jesu
transfixo fluentes. Et calix interius ultimo tangi solet cum oblata.
Et significat apertionem lateris cum lancea de quo exiit sanguis et
aqua. Nulli dubium quin mater Jesu videns latus eius tam gran-
di vulnere aperiri, quin semiuiva cecidit in terram: Ut dicit Bona-
uentura Anticorum quarto, Vulnerasti cor meum soror mea in vi-
no oculorum tuorum. Et trahitur vltima crux a summitate calicis quod
si ad pedem eiusdem, et reducitur iterum sursum, quia anima christi a
corpore separata descendit ad limbum et rediit. Toto hoc tempore
sacerdos stabit inclinato capite instar Jesu in cruce pendentis, ostens-
dentis sponse sue cor suum.

Per omnia secula seculorum
Dicitur alta voce in signum quod hic est finis canonis. Et eleuatur cor-
pus christi parum cum calice. Et signi-
ficat depositionem corporis christi
de cruce Sic et Nicodemus et Joseph fecerunt. Et reponitur super
corporale sindone munda.

Per omnia secula seculorum. Amen.
Oremus Hic adoratur flexis genibus, quia mater sua Ma-
ria corpus eius de cruce depositum adorauit. Preceptis saluta-
ribus moniti et diuina institutione formati, audemus dicere. Pater
noster qui es in celis etc. **Chorus.** Sed libera nos a malo. Sa-
cerdos Amen. Deinde chorus respondit Sed libera nos a malo.

In festo Tunc subdiaconus representat diacono, inuolutam pa-
tenam et diaconus eam discooperit et discooperram sacerdoti pre-

C **H**

sentat osculando sacerdotis dexteram / et deponit cooperimentum de
calice, quia patres in limbo osculati sunt christi dexteram cum dixerunt.
Aduenisti desiderabilis, quem expectabamus in tenebris etc. Et debet
hec sequens oratio (Libera nos domine) dici sub silentio, quia discipuli christi omnes
siluerunt mortuo christo, nec audebant publice loqui aut confiteri chri-
stu. Et eleuat patenam, quia anima christi descendit ad inferos patres ibi il-
luminans et spolians principatus et potestates transduxit confidenter
palam triumphans illos in semetipso. Et in signum victoriae et triumphi
eleuat patenam. Et sic petit sacerdos ut nos etiam liberet nos ab omni ma-
lo dicens. Libera nos quesumus domine ab omnibus malis preteritis pre-
sentibus et futuris, et intercedente pro nobis beata et gloriosa semper virgine
dei genitrice Maria, cum beatis apostolis tuis Petro et Paulo an-
drea cum omnibus sanctis. Da propitius pacem in diebus nostris.
Hic sacerdos osculatur patenam, quia reconciliavit sanctos in limbo et
nos omnes. Locum primo. Reconciliavit nos in corpore carnis eius per
mortem. Ut ope misericordie sue adiuti et a peccato simus semper liberi et
ab omni perturbatio securi. Hanc crucem signat in facie suam, quia
christus reconciliavit nos deo patri per crucem suam et per crucem deuiit in-
fernum. Dehinc sacerdos de ore calicis coopterium remouet, quia Ioseph
et Nicodemus ad sepeliendum corpus Iesu lapidem ab ostio mo-
numenti deuoluerunt. Et adorabit eum tremulus antequam eum eleuat et
portat ad calicem corpus Iesu tanquam ad sepulchrum dicendo. Per
eundem dominum nostrum Iesum christum filium tuum. Diuiditur hostia quod
ad spiritus eius in duas partes, quarum una pars offertur in laudem corpo-
ris christi, quod est in celo et gloria, et ergo subditur. Qui tecum vi-
uit et regnat in unitate etc. Alia vero medietas offertur pro illis qui
sunt in miseria. Et quia est miseria illorum qui sunt in purgatorio, et il-
lorum qui sunt in hoc mundo predestinati, et ideo illa alia medietas
subdiuiditur in duas partes cum dicitur. In unitate spiritus sancti de-
us per omnia secula seculorum Amen. Hic sacerdos alta voce dicit
parum eleuando calicem cum una parte hostie, quia christus regres-
sus est ab inferis cum spolio et triumpho et pompa nobili. Et in dicendo
alta voce. Pax domini sit semper vobiscum, parti corporis christi mystici scilicet
fidelibus significat per partem immergendam sub tribulationibus
presentis vite agonisanti petit sacerdos pacem pectoris in presenti vi-
ta per gratiam et pacem eternitatis in futuro per gloriam, et facit tres
crucis cum hostia super calicem dicendo. Pax domini etc. quia tribus diebus fuit corpus
christi in sepulchro, et anima in limbo patrum. Et post hoc immittit illam par-
tem corporis christi in calicem dicendo. fiat hec commixtio corporis et sangui-
nis domini nostri Iesu christi omnibus nobis sumendis salus mentis et corporis
in vitam eternam Amen. Significat unionem carnis et sanguinis eius

anima christi in sepulchro cum resurrexit. In triduo enim mortis christi anima fuit separata a corpore et sanguine, et sanguis a corpore. In resurrectione vero illorum trium unio fuit facta, et quia christus post resurrectionem suam. Joannis. x. dixit discipulis suis. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis corpus christi mysticum in presenti seculo inter inimicos militans per remissionem peccatorum supplicat, et etiam petit pacem quam christus discipulis suis dedit per resurrectionem suam dicendo Agnus dei qui tollis peccata mundi etc. Sacerdos mundi rogat christum per pacem ecclesie Inclinando dicens Domine Jesu christi qui dixisti apostolis tuis, pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, ne respicias peccata mea sed fide ecclesie tue, eamque secundum voluntatem tuam pacificare custodire adunare et regere digneris Qui vivis et regnas deus per omnia secula seculorum amen. Osculando altare et osculando crucem in libro dicit. Pax christi et ecclesie dei abundet in cordibus vestris. In signum quod christus dedit discipulis suis pacem dicens eis. Pax vobis. Joannis. xx. Dixit iesus discipulis suis. Pax vobis Et sic sacerdos osculatur crucem in libro Nec cum dixisset ostendit eis manus et latus in cuius signum sacerdos cancellatis manibus vertit se ad ministrum ostendens ei manus, osculando imaginem a ministro sibi prestatam et oblatam, dando eidem ministro in persona omnium discipulorum pacem et dicit. Pax tecum, habeto vinculum pacis et charitatis ut aptus sis sacris mysteriis christi

Significat quod christus iterum dixit eis pax vobis etc. Et cum hoc dixisset insufflauit et ait discipulis. Accipite spiritum sanctum, quia spiritualiter omnes presbiteres in gratia comunicant corde, et sic sacerdos dat ministro pacis et charitatis vinculum, et per eum omnibus qui interfuerint missae, quia charitas dei diffusa est in cordibus vestris per spiritum sanctum. Et pro comunione quam in primitiis ecclesie singulis diebus omnibus et singulis qui interfuerant missae fiebat sacramentaliter et spiritualiter datur pax singulis. In quo significat quod corde communicent seque spiritualiter. Latice. primo. Osculetur me osculo oris sui

Antequam communicet dicat inclinatus hanc orationem. Domine iesu christe fili dei vivi qui ex voluntate patris coopante spiritu sancto per mortem tuam mundum vivificasti, libera me per hoc sacrosanctum corpus et sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et universis malis et fac me tuis semper obedire mandatis, et a te nunquam sinas in perpetuum separari. Qui cum eodem deo patre et spiritu sancto vivis et regnas per omnia secula seculorum Amen.

Et quia quotienscumque manducabimus panem hunc, et calicem domini bibemus, mortem domini annuntiabimus donec veniat, primo Corinthis. xi. Non habenda est memoria passionis mortis christi aut corporis et sanguinis eius sed demum sumptorem celeriter et cum omni deuotione corde contrito et reuerenter vitando cordis distraktionem et mentis euagationem, ne perdant deuotionem irruentes cogitationes. Et cogita quid tu ipse sis, et quatus ille quem accepturus es, qui etiam pro tuis peccatis ex nimio amore tuo obprobrijs

simā sustinuit mortē. et sanguine suo p̄ciosissimo p̄ te mortēs in patibulo redemit te. et quotidie te eodez sanguine potat et corpe nutrit. Quid amplius debuit facere et nō fecit. Dāc vltimā memoriā sui nobis reliquit quasi nesciēs se a nobis separare. s; seipm̄ inseparabilē sub sp̄bo panis et vini q̄si pignus relinquēs. ut quoties inspexeris amoris sui immensi recorderis. si illud pignus p̄fecte inspexeris absq; fletu et magno desiderio et suspirio offerre et accipere nō potes. Dū accipias corpus dñi in manu dicas. Panē celestē accipis et nomē dñi inuocabo. dñe nō suz dignus ut intres sub tectū meū etc. Sic accipere corp⁹ dñi cū m̄gno tremore et deuorōe. Ad calicē domini. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam et cetera. Sanguis domini nostri Jesu christi. etc. Quod ore sumus p̄simus domine pura mente etc. Lanticozum quinto. Comedite amici et bibite et inebriamini charissimi. Comedite corpus meum et bibite sanguinem meum et inebriamini in diuinitate mea. verbum caro factum est ut abus angelorum fieret abus hominum.

¶ Communio

Communiō significat gaudium de communione corporis et sanguinis Jesu. Psalmista. In voce exultationis et p̄fessionis sonus epulantis.

¶ Complende

Complende leguntur extensis manibus s̄m Innocentium. Et significat benedictionem quam rogat fieri a deo in p̄plendis siue orationibus presbyter. Sicut christus ascensurus in celum eleuatis manibus benedixit eos. Leuitici nono. Luncq; cremati essent adipēs in altari extendens sacerdos legis antiquę manum ad populum benedixit eis. Sic etiam sacerdos euangelicus hostia oblata et concremata. et deo patri missa benedicit populo. In festis tamen diaconus cantat Jte missa est. et representat illud canticum angelorum. scilicet. Viri galilei quid statis aspicientes in celum. hic iesus qui assumptus ē a vobis quemadmodum vidistis eū ascendētem in celum ita veniet. et cetera. Luce vltimo. Benedictio tamen fit a sacerdote super populum per signum crucis. Eborus vero congratulando respōdit. Deo gratias. imitando apostolos qui adorantes eum regressi sunt Hierusalem cum gaudio magno. Et in fine misse sacerdos ex intima deuotione leget hymnum trium puerorum. quia sacerdos instar puerorum iam existit ex sumptione sacramenti in camino ignis summe deuotionis purgatus. Et ut alter Simeon postq; accepit puerum Jesum in vlnas cordis sui ex intimis suspirijs cantat canticum simeonis. Nūc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in pace. Et ergo dicit Bonauentura in sermone de corpore christi. Si post com̄